

Præsentation af kilde 12

– uddrag af Justitsministeriets skrift om justitssagen mod Pio, Brix og Geleff

Kildetype: Uddrag af Justitsministeriets skrift ”*Kjendsgerningerne i den ved Højesterets Dom af 6te August 1873 paakjendte Justitssag mod L. A. F. Pio, P. I. Geleff og H. F. V. Brix. En aktmæssig Fremstilling*”, s. 73-74. Der er altså tale om et juridisk skrift.

Afsender: Justitsministeriet

Datering: Skriftet er udgivet i 1873 umiddelbart efter domsafsigelsen over Pio, Brix og Geleff den 6. august 1873.

Kontekst: Den 6. august 1873 blev Pio, Brix og Geleff dømt for at have trodset politiforbuddet mod mødet på Fælleden og for at have forsøgt at organisere en arbejderstyrke, der kunne bruges til at omstyrte samfundet. Pio fik 6 års fængsel, Brix 4 og Geleff 5 år. Det var hårde straffe for forseelser, som reelt hverken var grundlovsstridige eller overhovedet var blevet begået. Lederne var blevet arresteret, før de overhovedet havde betrådt Fælleden, og noget forsøg på at omstyrte samfundet havde ikke fundet sted. Efter domsfældelsen udgav Justitsministeriet et skrift om sagen.

Kommentarer til kildetyper: Juridiske tekster kan bruges som kilder til mange forskellige ting. F.eks. kan lovttekster, betragtet som levn, dokumentere eksistensen af et retssamfund. Anvendt som beretninger kan love sige noget om, hvordan datidens samfund var indrettet i form af regler for f.eks. husdyrhold. Har man en lov fra 1700-tallet, der forbyder svinehold i lejligheder (og det har vi), så kan vi regne ud, at der rent faktisk har været et problem med, at lejere har holdt svin i byens lejligheder. Ellers havde man som samfund ikke formuleret et lovforbud herom.

Juridiske tekster er også kilder til det retsvæsen og den stat, som har formuleret og vedtaget dem. Når et justitsministerium ligefrem udgiver et helt skrift om en enkelt retssag, kan det desuden tyde på, at der har været et fokus på sagen i datiden, og at Justitsministeriet er blevet pålagt eller selv har fundet det vigtigt at imødegå opmærksomheden omkring sagen.

Fokuspunkter til kilden

Hvordan beskriver Justitsministeriet slaget på Fælleden?

Sammenlign Justitsministeriets skrift med notatet i Kriegers dagbog fra 5. maj 1872 (kilde 5 i kildekassen).

Hvad er der sket med opfattelsen af begivenhederne 5. maj 1872?

Justitsministeriets skrift bygger bl.a. på politiinspektør Clausens rapport fra 6. maj 1872 (kilde 8 i kildekassen). Undersøg hvordan Justitsministeriet har brugt Clausens rapport

Overvej, hvorfor Justitsministeriet har udgivet skriftet, og hvordan det afspejler sig i teksten.

Reflekter over, om kilden er en god kilde til slaget på Fælleden, og hvad kilden i øvrigt kan være kilde til. Inddrag faktorer som kildens tendens, samtidighed, om der er tale om en øjenvidneberetning og forholdet mellem rapporternes afsender og dens intenderede modtagere.

Uddrag fra Justitsministeriets skrift: ” Kjendsgerningerne i den ved Højesterets Dom af 6te August 1873 paakjendte Justitssag mod L. A. F. Pio, P. I. Geleff og H. F. V. Brix. En aktmæssig Fremstilling”

Mødet paa Nørrefælled den 5te Maj 1872

”allerede fra Kl. 2 1/2 var begyndt at samle sig en hurtig voxende Menneskemasse paa de til Fælleden stødende Veie. Udgangene til Fælleden vare allerede dengang bevogtede dels af en Politistyrke bestaaende af 2 Politiinspektører, 4 Politiassistenter, 28 Overbetjente og 107 Betjente dels af en Escadron Husarer, der foreløbig tog Stilling i en Gaard ved Nørreallee. Dertil sluttede sig Kl. 3 Husarregimentets Exercerskole,¹ der tog Stilling ved Tagens Vei. Efterhaanden havde der imidlertid samlet sig en meget betydelig Menneskemasse – deriblandt dog et stort Antal Dreng og ganske unge Mennesker -, og denne Mængde, der fortrinsvis holdt sig paa Blegdamsveien og ved Trianglen, søgte fra disse Punkter at trænge ind paa Fælleden. Navnlig fra Trianglen gjorde omtrent Kl. 4 en tætsluttet Flok paa flere Hundrede Mennesker Forsøg paa at bane sig Vei gennem Ledet, som fra Trianglen fører ind til Blegdamsfælleden. Det lykkedes denne Mængde i tætsluttet Masse at trænge ca. 300 Alen ind paa Fælleden, hvorfra den ikke vilde gaa tilbage, uagtet den 3 Gange paa lovbefalet Maade blev opfordret til at skilles. Den blev derfor af Husarer med dragne Sabler adsplittet og trængt tilbage, hvilken Bevægelse maatte iværksættes under en Regn af Sten fra Blegdamsveien og Trianglen. Paa visse Steder var der nu en aldeles tæt Menneskemængde, der skreg, haanede Politiet og Militæret og kastede med Sten, uden at nogen Advarsel om at gaa bort med det Gode frugtede.² Forinden der kunde skrives ind imod denne Mængde, blev det imidlertid nødvendigt at tilbagevise et ordnet og forberedt Angreb fra en anden Side; omtrent kl. 4 ½ saaes nemlig en Skare paa flere Tusinde voxne og frakkeklædte Mennesker Arm i Arm som en Procession med bred Front bevæge sig fra Strandvejen over Østerfælled henimod Ledene mellem

---

¹ Officerseleverne fra skolen toges også i anvendelse

² Politiets advarsel bar ikke frugt

Øster- og Blegdamsfælled. Denne Procession drog frem under Leveraab for de arresterede Førere Pio, Geleff og Brix, og under Afsyngelsen af Socialistmarchen, hvis Omkvæd »Til Arbejde, Liv eller Død« istemmedes med Kraft. Allerede paa Østerfælled begyndte Skaren at kaste med Sten, og da der ikke findes Sten på denne Fælled, havde den saaledes allerede, forinden den begyndte sin Bevægelse, forsynet sig hermed. Efter at have tilbagelagt Østerfælled stormede Mængden i Løb ind i Østerallee og over denne lige imod Blegdamsfælleden, men under denne Fremtrængen blev den angrebet af Politiet og Husarerne, som kastede den tilbage gennem Østerallee til Trianglen.”. s. 73-74

imidlertid samlet sig en meget betydelig Menneskemasse — deriblandt dog et stort Antal Dreng og ganske unge Mennesker —, og denne Mængde, der fortrinsvis holdt sig paa Blegdamsvejen og ved Triangelen, søgte fra disse Punkter at trænge ind paa Fælleden. Navnlige fra Triangelen gjorde omtrent Kl. 4 en tætfluttet Flok paa flere Hundrede Mennesker Forsøg paa at bane sig Vej gennem Ledet, som fra Triangelen fører ind til Blegdamsfælleden. Det lykkedes denne Mængde i tætfluttet Masse at trænge ca. 300 Alen ind paa Fælleden, hvorfra den ikke vilde gaa tilbage, uagtet den 3 Gange paa Lovbefalet Maade blev opfordret til at skilles. Den blev derfor af Husarer med dragne Sabler adspaltet og trængt tilbage, hvilken Bevægelse maatte iværksettes under en Regn af Sten fra Blegdamsvejen og Triangelen. Paa disse Steder var der nu en aldeles tæt Menneskemasse, der skreg, haanede Politiet og Militæret og kastede med Sten, uden at nogen Advarsel om at gaa bort med det Gode frugtede. Forinden der kunde skrides ind imod denne Mængde, blev det imidlertid nødvendigt at tilbagevise et ordnet og forberedt Angreb fra en anden Side; omtrent Kl. 4^{1/2} saaes nemlig en Skare paa flere Tusinde voksne og frakklædte Mennesker Arm i Arm som en Procession med bred Front bevæge sig fra Strandvejen over Østerfælled henimod Ledene mellem Øster- og Blegdamsfælleden. Denne Procession drog frem under Leveraab for de arresterede Førere Pio, Geleff og Brix og under Aflyngelsen af Socialistmarschen, hvis Diktum „Til Arbejdet, Liv eller Død“ istemmedes med Kraft. Allerede paa Østerfælled begyndte Skaren at kaste med Sten, og da der ikke findes Sten paa denne Fælled, havde den saaledes allerede, før inden den begyndte sin Bevægelse, forsynet sig hermed. Efter at have tilbagelagt Østerfælled stormede Mængden i Løb ind i Østeralleen og over denne lige imod Blegdamsfælleden, men under denne Fremtrængen blev den angreben af Politiet og Husarerne, som kastede den tilbage gennem Østeralleen til Triangelen. Under hele denne Tilbagegang blev Politiet og Husarerne tildænge med Sten.